

Vlaams
Parlement

ingediend op **1697** (2018-2019) – Nr. 2
18 maart 2019 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Inburgering en Stedenbeleid
uitgebracht door Willy Segers

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Katrien Schryvers, Koen Van den Heuvel, Ward Kennes,
Michel Doomst, Bart Dochy en Sonja Claes

betreffende de verdere actualisering
van de regelgeving met betrekking tot
de begraafplaatsen en de lijkbezorging

Samenstelling van de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid:

Voorzitter: Mercedes Van Volcem.

Vaste leden:

Sofie Joosen, Bert Maertens, Marius Meremans, Willy Segers, Nadia Sminate, Peter Wouters;
Bart Dochy, Michel Doomst, Maurice Helsen, Ward Kennes;
Marnic De Meulemeester, Mercedes Van Volcem;
Kurt De Loor, Els Robeyns;
Ingrid Pira.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Paul Cordy, Andries Gryffroy, Lies Jans, Kris Van Dijck, Karim Van Overmeire;
Jan Durnez, Martine Fournier, Katrien Partyka, Joris Poschet;
Bart Somers, Bart Tommelein;
Jan Bertels, Yasmine Kherbache;
Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Chris Janssens;
Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

1697 (2018-2019) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

INHOUD

1. Toelichting door Katrien Schryvers	4
1.1. Situering	4
1.2. Een aantal elementen uit het bestaande decreet tegen het licht gehouden	4
1.3. Besluit	7
2. Bespreking	7

De Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid besprak op 19 februari 2019 de conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende de verdere actualisering van de regelgeving met betrekking tot de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

1. Toelichting door Katrien Schryvers

1.1. Situering

Katrien Schryvers zegt dat het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging intussen verschillende wijzigingen heeft ondergaan. Voorbeelden daarvan zijn onder meer:

- de mogelijkheid om de asurne thuis te bewaren, ook als de persoon overleden is vóór de inwerkingtreding van het decreet van 2004;
- de mogelijkheid om in een laatste wilsbeschikking ook te kiezen voor de gemeente waar de laatste rustplaats zal liggen;
- de mogelijkheid om een laatste wilsbeschikking te bezorgen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand vanaf de leeftijd van zestien jaar;
- de mogelijkheid voor ouders om levenloos geboren kinderen te laten begraven of te laten cremen, ook als de zwangerschapsduur van twaalf weken nog niet werd bereikt;
- de mogelijkheid om het bestaan van een uitvaartcontract als onderdeel van de laatste wilsbeschikking te laten opnemen in de bevolkingsregisters;
- de mogelijkheid om de bevoegdheid voor het geven van toestemming tot crematie ook toe te kennen aan beambten van het gemeentebestuur die door de ambtenaar van de burgerlijke stand zijn gemachtigd;
- de mogelijkheid voor de gemeenten om zones af te bakenen buiten de begraafplaats, waar de as kan worden uitgestrooid of waar de asurne kan worden begraven.

De meeste van die aanpassingen waren ingegeven vanuit de wens naar een steeds persoonlijker invulling van de lijkbezorging, door de overledene zelf of door de nabestaanden. Daarnaast blijft de uitvaartsector zelf zeer snel evolueren. Technieken voor lijkbezorging waar enkele jaren geleden nog helemaal geen sprake van was, blijken nu aan belang te winnen. Bovendien blijft de bestaande decretale regeling rond de inrichting van crematoria vragen oproepen, zijn er onduidelijkheden over de invulling van de gemeentelijke taken op de begraafplaatsen en blijven er vragen leven rond de begrafenis van behoeftige personen. Het zijn, samen met suggesties rond de problematiek van de noodzakelijke medische attesten voor het overlijden en de inrichting van rouwkamers, aspecten waarvoor de indieners van deze conceptnota een aantal suggesties tot aanpassing van de vigerende regelgeving naar voren willen schuiven.

1.2. Een aantal elementen uit het bestaande decreet tegen het licht gehouden

1.2.1. *Ruimte voor het gebruik van nieuwe technieken*

Artikel 15 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging bepaalt de manieren van lijkbezorging die momenteel toegestaan zijn: begraven en verstrooien of bewaren van de as na crematie. Naast de decretaal omschreven technieken van lijkbezorging winnen echter ook andere methoden aan belang. In dat verband wordt verwezen naar 'resomatie' of 'aquamatie'. De vraag is dan of het decreet geen ruimte moet bieden voor de toepassing van nieuwe technieken.

1.2.2. Inrichting van crematoria

De inrichting van crematoria wordt bepaald in het besluit van de Vlaamse Regering van 14 mei 2004 tot organisatie, inrichting en beheer van begraafplaatsen en crematoria. Dat besluit bepaalt dat een crematorium ingedeeld wordt in een openbaar gedeelte dat dient voor de ontvangst van de nabestaanden en kennissen, en een technisch gedeelte dat alleen toegankelijk is voor de beroepsmensen. De vraag stelt zich of het niet mogelijk zou kunnen zijn dat een crematorium beperkt wordt tot het technisch gedeelte. Meer en meer ontstaan er immers afzonderlijke afscheidsruimtes, vaak op andere locaties dan het crematorium en regelmatig ook door de gemeenten ingericht.

1.2.3. De taken van de gemeentelijke overheid op de begraafplaats

Katrien Schryvers ziet een onduidelijkheid in het huidige decreet en de omzendbrief van 10 maart 2006. Specifiek bepaalt de omzendbrief dat de begraving van het stoffelijk overschot van overleden personen en de inrichting van de begraafplaatsen tot de taken van de gemeentelijke overheid behoren. In de praktijk evenwel voeren heel wat gemeenten de taak van het begraven of van het uitstrooien van de as niet zelf uit, maar vragen ze dat het personeel van de begrafenisondernemer dat doet. Het zou daarom goed zijn dat de nodige initiatieven genomen worden om de regelgeving in die zin aan te passen, zodat de taken van de lokale besturen en van de begrafenisondernemers nauwkeuriger en in overeenstemming met de geldende praktijk worden vastgelegd.

1.2.4. Lijkbezorging van behoeftigen

Artikel 14 van het decreet van 16 januari 2004 bepaalt dat op een behoorlijke wijze moet voorzien worden in de lijkbezorging van behoeftigen. Er bestaan in dat kader evenwel geen richtlijnen of voorwaarden, zodat er grote gemeentelijke verschillen bestaan. De Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten heeft intussen wel een leidraad opgesteld maar het is niet duidelijk door hoeveel gemeenten die wordt gevolgd. Daarom lijkt het aangewezen een minimale dienstverlening decretaal vast te leggen.

Er kan ook worden vastgesteld dat het begrip 'behoefte' voor interpretatie vatbaar is. Dat zorgt ervoor dat lokale besturen soms weigeren om tussenbeide te komen omdat er volgens hen geen sprake is van behoefte. Dat is bijvoorbeeld het geval als de overledene familieleden heeft die onderhoudsplichtig zijn of als er toch nog financiële middelen op een bankrekening staan. Een duidelijke omschrijving van wat een behoefte is, lijkt dus zeker wenselijk.

1.2.5. De lijkbezorging van mensen zonder nabestaanden

In de regelgeving is alleen een bepaling opgenomen over de begraving van behoeftigen. Het gebeurt echter dat iemand niet behoeftig is, maar geen nabestaanden heeft of van wie de nabestaanden niet bekend zijn of geen beslissingen nemen. Daardoor kan er geen initiatief genomen worden voor de lijkbezorging. Dergelijke situaties komen meer en meer voor. De indieners van deze conceptnota vinden het wenselijk om decretaal vast te leggen dat, als er geen initiatief voor de lijkbezorging is genomen binnen een bepaalde termijn, de lokale overheid ermee belast wordt, behalve uiteraard als er gerechtelijke beslissingen zijn die dat in de weg staan.

1.2.6. *Concessies*

Op een aantal vlakken is de regelgeving onvoldoende mee geëvolueerd. In artikel 6 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging is er sprake van grafconcessies of concessies voor columbaria, maar niet voor urnenvelden. De indieners van de conceptnota vragen daarom dat de mogelijkheid zou worden toegevoegd dat ook voor een urnenveld een concessie kan worden verleend.

Dezelfde opmerking geldt voor wat het onderhoud van geconcedeerde graven betreft. De onderhoudsplicht is niet uitgebreid tot de columbaria of urnenvelden. Dit zou dus tot elke vorm van concessie moeten worden uitgebreid.

1.2.7. *Medisch attest overlijden*

Een specifieke problematiek betreft de aflevering van het medisch attest van overlijden. Een persoon kan pas worden begraven na een verlof van de ambtenaar van de burgerlijke stand, die daartoe over een overlijdensattest moet beschikken. Het gaat om het attest Model III C of Model III D dat bij de aangifte van overlijden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand moet worden bezorgd. De vraag is of dergelijke dubbele attestering nodig is. Het zou goed zijn om de procedure van dubbele attestering te vereenvoudigen, weliswaar met behoud van gepaste veiligheidsmechanismen.

1.2.8. *De lijkwagens*

Artikel 13 van het decreet van 16 januari 2004 bepaalt dat een niet-gecremeerd stoffelijk overschot individueel moet worden vervoerd met een lijkwagen of op een andere passende wijze. In de regelgeving wordt het begrip 'lijkwagen' evenwel niet gedefinieerd. In artikel 1, §2, 71, van het koninklijk besluit van 15 maart 1968 houdende algemeen reglement op de technische eisen waaraan de auto's, hun aanhangwagens en hun veiligheidstoebehoren moeten voldoen, wordt een lijkwagen gedefinieerd als een voertuig voor speciale doeleinden van categorie SD, namelijk: "elk motorvoertuig van de categorie M dat bestemd is voor het vervoer van overledenen en hiertoe een speciale uitrusting heeft". Nergens is evenwel bepaald wat die speciale uitrusting moet zijn. Door dit beter te omschrijven zouden wanpraktijken kunnen worden voorkomen.

1.2.9. *Vervoer niet-gecremeerde stoffelijke overschotten*

Volgens artikel 13 van het decreet moet een niet-gecremeerd stoffelijk overschot individueel vervoerd worden met een lijkwagen of op een andere passende wijze. De omzendbrief BA-2006/03 bevestigt dat situaties waarbij verschillende stoffelijke overschotten in eenzelfde wagen vervoerd worden, niet stroken met het beginsel van de aan de doden verschuldigde eerbied en moeten vermeden worden. Daartegenover staat dat de minister als volgt antwoordde op een schriftelijke vraag van Katrien Schryvers: "Vandaag bestaan er mogelijkheden om meerdere stoffelijke overschotten in eenzelfde lijkwagen te vervoeren op een wijze die de volksgezondheid niet in het gedrang brengt, die sereen is en die de aan de doden verschuldigde eerbied garandeert." (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 176, aan minister Liesbeth Homans). Hieromtrent zou duidelijkheid kunnen worden verschaft door aanpassing van de omzendbrief.

1.2.10. Rouwkamers

Een rouwkamer is een ruimte waar regelmatig langer dan 24 uur overleden personen worden geplaatst in afwachting van begraafing of verassing. Er bestaat echter een toenemende vraag naar het creëren van een afzonderlijke opbaar-ruimte, ook bij mensen thuis. De nieuwe technieken laten dit ook steeds meer toe. Momenteel is dit niet mogelijk ingevolge de eisen die de regelgeving stelt.

1.2.11. Het al dan niet verwijderen van een pacemaker vóór de lijkbezorging

Overeenkomstig artikel 28 van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 mei 2004 tot organisatie, inrichting en beheer van begraafplaatsen en crematoria moet bij een overledene die een implantaat draagt dat werkt op een batterij, die batterij verwijderd worden voor die persoon kan worden begraven of gecremeerd. Doorgaans kan de begrafenisondernemer zo'n batterij relatief gemakkelijk verwijderen via een kleine incisie. Nu is er een nieuw soort pacemaker waarbij dat niet meer mogelijk is en er een meer ingrijpende chirurgische ingreep nodig is. Mede uit respect voor de overledene zou het verwijderen van een pacemaker op een eenvoudige manier moeten kunnen. Als het om technische redenen niet nodig is om de pacemaker te verwijderen, zou dat ook niet moeten gebeuren.

1.3. Besluit

Katrien Schryvers besluit dat de samenleving snel evolueert. De inzichten die op een bepaald moment nog zeer innoverend waren, blijken al snel niet meer aan de maatschappelijke evoluties te beantwoorden. Steeds meer zijn er eigen wensen en willen de mensen een specifieke persoonlijke invulling aan het afscheid en de laatste rustplaats geven. Wie lokaal actief is, kent allicht de vragen die er hieromtrent door de mensen worden gesteld.

Daarom lijkt een grondige evaluatie van het decreet van 16 januari 2004 aangewezen. Voor de indieners van de conceptnota moet daarbij steeds de menselijke waardigheid vooropstaan. Zij verwijst daarbij naar het initiatief omtrent de eenzame uitvaart, waarbij dichters een gedicht maken voor mensen zonder nabestaanden en waarbij een gepersonaliseerde tekst voor de overledene zonder nabestaanden wordt gemaakt.

Een eerste stap in de richting van een evaluatie zou een hoorzitting kunnen zijn met vertegenwoordigers van de sector. Dit kan in de aanloop naar de volgende zittingsperiode zinvolle input bieden voor eventuele decretale initiatieven.

2. Bespreking

Nadia Sminate meent dat er in de conceptnota een aantal interessante bedenkingen worden aangereikt die een grondig debat verdienen. Het is inderdaad zo dat de regelgeving inzake begraafplaatsen en lijkbezorging aan een update toe is. De spreker heeft wel een aantal vragen met betrekking tot de nieuwe technieken van lijkbezorging, bijvoorbeeld wat de milieu-impact en de maatschappelijke gedragenheid betreft. Ook op de problematiek van de afscheidsruimtes zou dieper moeten worden ingegaan.

Kurt De Loor feliciteert de auteurs van de conceptnota voor hun interessante werkstuk. Vanuit zijn lokale ervaring bevestigt hij dat de verwachtingen in de samenleving inzake lijkbezorging op korte tijd sterk geëvolueerd zijn. Hoewel het decreet slechts vijftien jaar oud is, zijn een aantal zaken toch voor herziening vatbaar. Het is een goed idee om als eerste stap daaromtrent hoorzittingen te organiseren.

Marnic De Meulemeester zegt dat de conceptnota veel interessante gegevens bevat die tot nadenken aanzetten. De afgelopen vijftien jaar heeft het decreet reeds een aantal wijzigingen ondergaan, maar niettemin zou het een goede zaak zijn om naar een actualisering te gaan. Hij is er dan ook voorstander van om een hoorzitting met mensen uit het werkveld te organiseren.

Mercedes VAN VOLCEM,
voorzitter

Willy SEGERS,
verslaggever